

Rozhovor s předsedou ICT Unie

Sami jsme byli překvapeni, že již nyní u nás existuje celkem 735 online služeb

– a další desítky fungují v krajích, říká Zdeněk Zajíček, předseda ICT Unie, který stojí spolu s hejtmánem Vysočiny Jiřím Běhounkem a dalšími osobnostmi za Iniciativou 202020, která chce výrazně zlepšit postavení České republiky v mezinárodních hodnoceních, kde zaostáváme především v poskytování online služeb veřejné správy. Na druhou stranu se český eGovernment v posledním desetiletí může pochlubit vybudováním klíčových infrastrukturních systémů, jejichž existence by mohla pomoci v rozvoji hůře hodnocených oblastí elektronizace veřejné správy.

Zuzana Pacinová

Jak byste popsal hlavní cíle Iniciativy 202020?

Hlavní cíl Iniciativy se dá vyčíst z jejího loga: Do konce roku 2020 se zlepšit v hodnocení podle EGDI metodiky Organizace spojených národů a „poskočit“ z padesátého místa, kde se momentálně nacházíme. Myslíme si, že bychom se do budoucna mohli pohybovat kolem dvacátého místa. Přesné pořadí není tak důležité jako to, abychom změnil trend. Zlepšení umístění je měřitelný cíl, který bude vidět na první pohled, a za ním bude spousta konkrétní práce. Klíčem ke kvalitní digitální společnosti je nabídnout pestrout škálu online služeb. To, co se zdálo před deseti lety nemožné – že nebudeme muset chodit na kamennou pobočku banky nebo pojišťovny a potřebné transakce si budeme moci vyřídit z domova prostřednictvím počítače nebo telefonu, se stalo skutečností. Není proto důvod, aby podobná komunikace nefungovala i mezi občanem a veřejnou správou. Mnoho možností online komunikace už dnes funguje, jenom o nich lidé v dostatečné míře nevědí. Představovat takové služby a dávat jim publicitu je jeden z dalších cílů Iniciativy 202020.

Některé státy nás v rozvoji elektronizace podle zmíněné metodiky EGDI sice předběhly, nicméně z pohledu reálného zprovoznění klíčových systémů eGovernmentu v posledních letech si nestojíme tak špatně.

V uplynulých přibližně deseti letech investovala Česká republika poměrně hodně finančních prostředků do infrastruktury, kterou pro elektronickou

komunikaci potřebujeme. Třeba banky by nemohly nikdy začít elektronicky fungovat, kdyby data ze svých poboček nepřevedly do jedné centrální databáze, ze které může být klient obsloužen dokonce i z domova. Podobný krok – tedy začít sdílet informace o lidech a o firmách na jednom místě – bylo potřeba udělat i z důvodu umožnění elektronické komunikace občana se státem. To splňuje projekt základních registrů, který vznikl právě v posledních deseti letech. Je velmi moderní a mnozí nám ho závidí.

Některé vyspělé státy takový systém nemají?

Ano, mnohé státy takový systém skutečně nemají, v tom jsme ostatní „předběhli“. Ovšem zmíněná metodika, kterou se měří eGovernment, se daleko více soustřeďuje na to, kolik online služeb reálně poskytujeme. Proto víme, že v okamžiku, kdy doplníme služby pro občany nebo je upozorníme, že některé služby již dávno existují, můžeme se „vzadu“ opřít o robustní a fungující systém základních registrů, CzechPOINTů a datových schránek, tedy něčeho, co je přinejmenším v evropském měřítku na vysoké úrovni. V tomto ohledu se můžeme srovnávat se státy, které jsou v eGovernmentu na špičce: Dánskem, Holandskem, Velkou Británií, Estonskem. Ty mají na straně „back office“ podobné nebo srovnatelné systémy s tím, co máme k dispozici my.

Velice mne zaujalo, a demonstrovali to osobně někteří aktéři tiskové konference na Úřadu vlády (15. září), že Iniciativa 202020 má širokou politickou podporu – počínaje premiérem a vlá-

dou přes zástupce různých politických stran až po představitele samosprávy. U zrodu Iniciativy stál i hejtmán Kraje Vysočina Jiří Běhounek.

Velmi si vážím toho, že se nám v krátké době tří měsíců od konference Internet ve státní správě a samosprávě (uskutečňuje se vždy dubnu v Hradci Králové – pozn. redakce) podařilo uzavřít základní politickou dohodu o tom, že eGovernment bychom měli uchránit od politických soubojů. Elektronické úřadování bude užitečné pro jakoukoli vládu a způsob, jak se příslušné systémy nastaví a jak budou sloužit lidem, je bez politického zabarvení. Musím vyzdvihnout roli pana hejtmána Běhounka, který se se mnou od samého počátku snažil tuto politickou dohodu hledat.

Ze zkušeností ovšem víme, že i témata, která by vůbec neměla být předmětem politického sporu, se jím nakonec stanou, například před volbami.

I to se může stát. Budeme se v rámci Iniciativy 202020 snažit uchránit téma eGovernmentu před tím, aby se stalo součástí laciné politické kampaně. Věřím v to, že tak, jak se zatím všechny politické strany vyjadřovaly, mají chuť spolupracovat a pohnout věcmi kupředu. V oblasti IT se, tak jako v jiných oblastech, mohou stát chyby. Kdo nic nedělá, nic nezkazí. Některé kroky bude třeba opravit, ale proslapáváme cestu, kterou nikdo před námi nešel, nemáme se příliš kde poučit a v mnoha případech se nemůžeme inspirovat odnikud zvenčí. Naše výchozí podmínky a naše legislativa nás limitovaly. Je snadné někoho očernit, ale myslím, že mnozí, kteří si sami vyzkoušeli, co znamená něco vymyslet, prosadit a dotáhnout

do konce, teprve v realitě zjišťují, jestli se věci v určitém termínu skutečně dají zvládnout. Ukazuje se také, že mnoho projektů má šanci na úspěch, existuje-li personální kontinuita. Jako příklad může sloužit Kraj Vysočina, který si stojí dobře v oblasti elektronizace – odbor IT pod vedením Petra Pavlince fungoval i za předchozích hejtmanů a funguje i za Jiřího Běhouňka. Je dobře, když lidé mají nejen možnost projekty vymýšlet a realizovat, ale také je dotahovat do konce, případně opravovat. To souvisí s politickým respektem a dohodou, o které jsme hovořili: Pokud politici budou mít povědomí o důležitých projektech elektronizace, které jsou klíčové proto, aby mohly existovat další desítky systémů, když přijdou do nových funkcí, budou schopni správně nahlížet na to, co bylo v předchozí době vykonáno. Možná právě nyní, rok před volbami, je správný čas, aby se o některých věcech otevřeně mluvilo a případná nová politická reprezentace byla informovaná, proč se projekty elektronizace dělají, že v nich není třeba hledat žádné postranní úmysly, ale naopak je potřeba je urychlit a dát jim zelenou.

Na které konkrétní kroky se bude Iniciativa soustředit, aby se podařilo posunout eGovernment v Česku kupředu?

Je to kombinace všech opatření. Nestačí soustředit se jen na legislativu, ale musíme mluvit i o technologických a technických záležitostech, a stejně tak potřebujeme mluvit o procesech ve veřejné správě, protože elektronizujeme právě ty procesy, které využívají jak úředníci, tak občané. Jedním z kritérií hodnocení podle metodiky EGDI, o kterém jsme hovořili, je kromě množství a kvality online služeb také stav sítí (*mluví se o sítích nové generace, které jsou schopny přenášet velké množství dat*) a schopnost lidí se učit, respektive schopnost ovládat nástroje pro digitální komunikaci (*počítače, inteligentní telefony nebo tablety*).

Jak zvýšit digitální gramotnost lidí?

Debatujeme s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, které se snaží prosadit Strategii digitálního vzdělávání do roku 2020. Jde o to, jak digitální vzdělávání pojmout, prezentovat a jak

spolupracovat při prosazování této strategie. Myslím, že jsme našli mnoho společných bodů, které můžeme prosazovat a klást na ně důraz. Nepřipravenost lidí může být jednou z velkých překážek dalšího rozvoje digitalizace a elektronizace, digitální ekonomiky a digitální společnosti. Potřebujeme připravené lidi, ať budou stát na straně poskytovatelů služeb nebo uživatelů.

Jak by měla vypadat výuka ve školách?

Je důležité, aby kantoři vnímali digitální technologie jako součást výuky. Je to velmi důležité pro studenty, kteří potřebují pro svou běžnou činnost získávat informace z internetu, z Googlu, popřípadě z jiných online zdrojů. My starší jim k tomu musíme vytvořit podmínky. Potřebujeme zvýšit prestiž školství a těch, kteří se věnují vzdělávání budoucích generací. A digitální gramotnost je jedna z klíčových podmínek pro to, abychom nezaspali dobu.

Zvládnou tohle paní učitelky, které jako rodiče známe ze základních škol? Myslím, že to v některých případech bude velmi náročný úkol.

Ano, je to náročný úkol. Ovšem v okamžiku, kdy dítě ve třetí třídě bude mít „navrch“ nad paní učitelkou ve znalosti toho, co se dá na internetu najít, je to problém. Je potřeba si položit otázku, jestli ten problém má paní učitelka nebo celá společnost. A myslím, že je potřeba si odpovědět, že problém máme my všichni, protože dítě si v takovém případě neodnáší ze školy to nejlepší, ale přinejmenším si odnáší pocit, že paní učitelka „to“ neumí. Asi sto tisíc kantorů se podílí na základním a středním stupni vzdělávání. To není nekonečné množství lidí, které potřebujeme motivovat, aby počítačovou gramotnost brali jako součást života a výuky. Když se sto tisíc kantorů naučí, co je třeba, většina z nich bude toužit předávat nabyté znalosti dětem, protože svou profesi milují. Myslím, že stojí za to zainvestovat do jejich vzdělání. Je možné, že někteří nebudou mít zájem... takoví ale zůstanou na pustém ostrově uprostřed digitálního světa. Věřím, že většina učitelů do toho půjde. I o tom chceme mluvit s Ministerstvem školství.

Česká republika nezaostává jen v oblasti digitálního vzdělávání a online služeb.

Je zapotřebí investovat do sítí, mimo jiné také s možností čerpat 14 miliard korun z evropských fondů.

O těchto prostředcích se debatuje již velmi dlouho, zatím bez výsledku.

Ano, uvidíme, jak to dopadne. Každopádně soukromý kapitál je připraven investovat do dalšího rozvoje sítí a zvyšovat jejich kapacitu (i bez dotací). Musí mít ale jistotu, že prostředky, které do rozvoje zainvestuje, se budou vracet. Souvisí to opět s nabídkou online služeb. Pokud lidé budou jejich nabídku využívat, budou potřebovat sítě.

Česká republika zaostává za vyspělými státy také v oblasti pokrytí území internetem. V některých příhraničních i dalších oblastech není dobré pokrytí (a tím nemohou být dostupné ani online služby). Příklady z evropských severských států nebo třeba z Austrálie, kde je na vzdálených odlehlých místech dostupný internet, ukazují, že kvalitní pokrytí území je možné.

To je velmi komplexní otázka a nedá se na ni jednoduše odpovědět. Vycházíme z podmínek, kdy jsme původně (v České republice) měli jen jednoho dodavatele telefonních a následně datových služeb až po vznik konkurence a tlaku, který vytvořila na jednotlivé poskytovatele služeb. U nás zatím ještě přetrvává praxe, kdy si lidé mnoho věcí vyřizují osobně, poněvadž vzdálenosti nejsou tak velké, jako například v Austrálii. To se samozřejmě postupně mění a vzniká i tlak na rozvoj sítí. V rámci přípravy Národního plánu rozvoje sítí nové generace bylo provedeno mapování, jaké je v současnosti pokrytí vysokorychlostním internetem a jaké by mělo být do dalších let – s výhledem na tři roky dopředu. Všichni, kteří dnes poskytují služby v území, ať se jedná o „kabeláře“, nebo ty, kteří poskytují datové služby vzduchem, se přihlásili k tomu, že jsou do tří let schopni zasiťovat téměř celou republiku s výjimkou některých lokalit, jako jsou vojenské újezdy nebo oblasti, kde stojí jen pár stavení vysoko v horách. Zřídit optický kabel na taková místa je velmi drahé a nákladné a bez

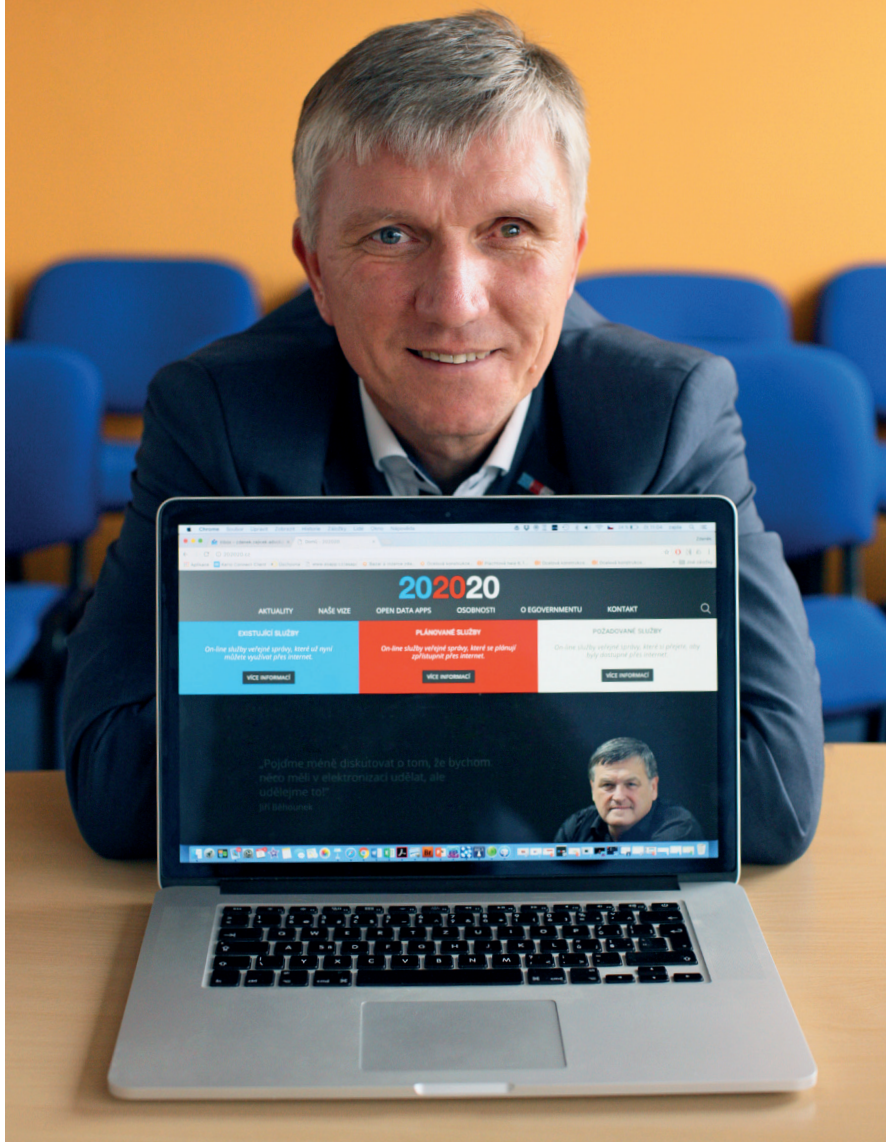

FOTO: RADOŠLAV BERNÁTEK

pomoci vlády nebo prostředků z dotací by se něco takového dalo obtížně zajistit. Provozovatelé sítí mají plán, co by chtěli za tři roky udělat, uvidíme, co se konkrétně podaří.

Kdo se do Iniciativy 202020 zapojuje?

Kromě členské základny ICT Unie, kde většina členů má zájem iniciativě pomáhat vytvořit příznivé klima pro to, aby se o ICT nemluvalo jen v negativních konotacích, jsou další důležití hráči na exekutivní a legislativní úrovni. S Ministerstvem vnitra se podílíme na přípravě zákona o elektronické identitě, který potřebujeme pro právní jistotu stran, které budou vstupovat do úředních a obchodních vztahů a budou se prokazovat svou elektronickou identitou. Nástrojem pro prokázání elektronické identity může být elektronický občanský průkaz, ale věřím tomu, že se podaří prosadit, aby to mohly být

i přístupové údaje do elektronického bankovníctví nebo do systému datových schránek. Elektronická občanka (eOP) je podle našeho názoru jen jeden z prostředků prokázání identity a pro některé úkony bude potřeba jako super zabezpečený nástroj pro prokázání elektronické identity občana. Některé úřady budou chtít, aby občané činili úkony pouze tehdy, když se prokáží eOP. Jak ale říkám, podle našeho názoru mohou být možnosti prokázání identity širší. V tomto směru se snažíme inspirovat i v zahraničí. (O vzniku zákona o elektronické identitě se podrobněji dočtete v rozhovoru s Romanem Vrbou ve Veřejné správě č. 19.)

Jsou podle vašeho názoru nějaké životní situace, které občané nebudou řešit elektronickou komunikací se státem na dálku? Máme na mysli například koupi nemovitosti, kde jsme byli dosud

zvyklí mít smlouvu s razítkem notáře, nebo uzavření sňatku.

Právě uzavření sňatku na dálku, prostřednictvím elektronické občanky, si příliš nedovedu představit. Zřejmě i proto, že patřím k těm „staromilcům“, kteří považují samotný slavnostní akt, kde jsou muž a žena oba přítomni a řeknou si své ano, za posvátný. Právě tak si myslím, že u převodů nemovitostí, které má na starosti Český úřad zeměměřický a katastrální, bude zřejmě požadovat smlouvu s vlastnoručním ověřeným podpisem. Dosud skutečně existují takové agendy, kde je osobní přítomnost nutná. Naprostou většinu agend (jistě kolem devadesáti procent) ovšem na dálku vyřídit lze.

Jak se bude měřit úspěšnost jednotlivých kroků, které si předsevzala Iniciativa 202020?

Připravili jsme nabídku toho, co bychom mohli měřit. Z deseti navržených ukazatelů to pravděpodobně bude prvních pět klíčových kritérií. Jedno z nejdůležitějších kritérií určitě bude počet nabízených online služeb. Budeme také měřit, kolik lidí využívá tzv. kvalifikovaných služeb, kde je třeba prokazovat identitu, kolik subjektů používá elektronickou identitu zvenčí dovnitř systému a kolik subjektů ji využívá uvnitř systému.

Iniciativa 202020 má svůj vlastní web, představme jej.

V nabídce, kterou jsme pro web připravili, uvádíme existující, plánované i požadované služby. V první části jsou služby, o nichž ačkoli již existují, ve většině případů nevíme, ve druhé části je to, co stát plánuje zprovoznit, a ve třetí části – pod názvem Požadované služby – se spoléháme na iniciativu občanů a firem a chceme dát možnost lidem, aby se sami hlásili s nápady, jakou další službu je třeba zelektronizovat.

Na webu máme také záložku Nabídka služeb nad otevřenými daty, tam bychom rádi prezentovali služby soukromých vývojářů. Časem se bude rozšiřovat paleta otevřených dat, se kterými bude moci odborná nebo laická veřejnost pracovat právě s pomocí aplikací vytvořených soukromými vývojáři. ■